

**JAARBOEK
VAN HET
 EUROPEES
GENOOTSCHAP
VOOR
MUNT- EN
PENNINGKUNDE**

20
15

INHOUDSTAFEL

Verantwoordelijken van het EGMP	I
Afdelingen van het EGMP	II
Verslag van de AV van het EGMP FV (30/V/2015)	VI

Luk BEECKMANS, Jean-Pierre PARENT & Nico DE BROUWER

Kleine denieren op de Kapellekouter in Kruishoutem	1
--	---

Linda EVERAERT

Een medaille van de Jacobietenbeweging nader bekeken: het Atterbury-complot en de <i>Unica Salus</i>	9
---	---

Raf VAN LAERE

Het muntschattencomplex van Nieuwerkerken uit het begin van de 19 ^{de} eeuw	21
---	----

Pierre DEGEL

De Tiense vrijwilligers van 1830 in de geschiedenis en de numismatiek	81
--	----

Jan MOENS

De Latijnse Muntunie – analyse van de oprichtingsakte <i>dd° 23/XII/1865</i>	103
---	-----

Huguette TAYMANS

Een gouden medaille op het driejaarlijks salon te Gent in 1880	127
--	-----

Huguette TAYMANS

Het hergebruik van Gentse noodmunten	133
--------------------------------------	-----

Yvo DE CRAEMERE

Een plakiet met een Sino-Belgische geschiedenis	151
---	-----

Joris FREDERICKX

Maak je eigen muntstempel! – Kies je eigen muntontwerp!	163
---	-----

Laurens AERNOUT

Het muntteken op de 1 frank-stukken van Albert II 197

Jan MOENS

De numismatische geschiedenis tot 1900 van platina
en aanverwante metalen – Tweede aanvulling 201

RECENSIES

J.-Cl. MARTINY, *Het munthuis in Gent 768-1584* (Aimé HAECK) –
H. VANHOUDT, *De munten van de Bourgondische, Spaanse en*
Oostenrijkse Nederlanden 1434-1830 (René WAERZEGGERS) –
W. GEETS, *Rekenmunt en klinkende munt in de Zuidelijke*
Nederlanden 13de tot 18de eeuw (Bert VAN BEEK) 205

HET MUNTTEKEN OP DE 1 FRANK-STUKKEN VAN ALBERT II

Laurens AERNOUT*

IN DE GESPECIALISEERDE NUMISMATISCHE LITERATUUR WORDEN REGELMATIG bijdragen gepubliceerd over nieuw ontdekte varianten van antieke munten, waar de fiere auteur(s) dan een soms eerder vergezochte en niet te verifiëren verklaring voor moet(en) zoeken en/of een overdreven belang aan hecht(en). Bij meer recente munten, zeker wanneer het gaat om zeer courante stukken, wordt doorgaans veel minder intensief naar varianten gespeurd, hoewel ook daar toch nog ontdekkingen kunnen worden gedaan die vragen oproepen die soms onbeantwoord blijven. We hopen dit aan te tonen aan de hand van deze bijdrage die handelt over de Belgische 1 frank-stukken van Albert II, geslagen van 1994 tot en met 1998 als gewone circulatiemunt, en van 1999 tot en met 2001 als munt voor verzamelaars, enkel te verkrijgen in de FDC-sets. De eerstbedoelde stukken zijn geslagen op meerdere miljoenen exemplaren, en zelfs een beginnende verzamelaar kan al snel (en goedkoop) de volledige reeks met al de verschillende jaartallen en talen bemachtigen. Voor de meesten blijft het daarbij, hoewel – zoals verder zal blijken – het verhaal daarmee eigenlijk nog niet ten einde is.

Maar om zeker te zijn dat we over dezelfde munt spreken, volgt hier de beschrijving, gebaseerd op de *Encyclopedie van de Belgische circulatiemunten 1832-2002*, uitgegeven door de Koninklijke Munt van België.

- Vz De beeldenaar van koning Albert II n.l.; onderaan het omschrift ALBERT II
Kz De waarde aanduiding 1 FRANK of 1 FRANC. Bovenaan het jaartal en onderaan de landsnaam BELGIË of BELGIQUE. Onder de waarde aanduiding links een gehelmd hoofd van de aartsengel Michaël, *i.e.* het muntteken van Brussel, en rechts een weegschaal, *i.e.* het teken van de toenmalige muntmeester Romain COENEN. Doorheen het veld loopt een centrale verticale streep.
- Ontwerp Vz: Jan KEUSTERMANS – Kz: Lejon TITS
Diameter 18 mm
Massa 2,75 g
Metaal Zacht staal bedekt met nikkel (FeC 94% Ni 6%)
Muntrand Glad
Referenties NBFB-105 voor de stukken met Franse en NBFB-106 voor die met Nederlandse legende

* @: Aernout_laurens@hotmail.com. Met dank aan Sander de Vries voor de foto's.

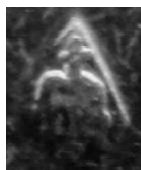
Bij het zien van deze omschrijving hoor ik al de vraag rijzen: “Wat kan er nog meer worden verteld over deze munt? Het moet hem dan in de details zitten”. En dat is inderdaad het geval, meer bepaald doordat er varianten bestaan in het muntteken van Brussel. Het Brussels munthuis gebruikte het hoofdje van aartsengel Michaël (☼ of ☼) voor de eerste keer onder de aartshertogen Albrecht en Isabella (meer bepaald vanaf 1612), en het bleef in gebruik tot onder de Oostenrijkse keizer Frans II (meer bepaald tot 1795). Het munthuis van Brussel werd gesloten tijdens de Franse bezetting, maar onder Willem I in 1821 heropend; toen werd als muntteken gewoon de letter **B** gebruikt, om een onderscheid te maken met de munten die in Utrecht werden geslagen en een Mercuriusstaf **T** als muntteken droegen. Aangezien het munthuis in Brussel kort nadien het enige was van het nieuwe koninkrijk België, werd een specifiek merkteken blijkbaar overbodig geacht, en werd het dan ook lange tijd niet meer aangebracht*.

Pas in 1960 zou opnieuw worden aangeknoopt bij de eeuwenoude traditie, met name met het zilverstuk van 50 frank dat in 1960 werd uitgegeven ter gelegenheid van het huwelijk van koning Boudewijn met Fabiola; er werd opnieuw geopteerd voor het hoofdje van de aartsengel Michaël, dit keer met een helm, van de hand van Oscar DE CLERCQ, en geïnspireerd op het beeld bovenop het stadhuis van Brussel.

Vanaf 1964 werd dit muntteken dan aangebracht op de nieuwe stukjes van 25 centiem, maar ditmaal met een kruisje op de helm (dat trouwens ook voorkomt op het vermelde beeld).

Nu we weten dat er in het verleden twee verschillende munttekentjes werden gebruikt (met en zonder kruis), ligt het voor de hand dat we ons de vraag stellen hoe het juist zit met onze 1 frank-stukken; daarbij blijkt al snel dat het verhaal iets complexer wordt.

Laat ons beginnen met een overzicht van de tot nu toe gevonden varianten in het muntteken op de 1 frank-stukken met Franse legende:

*Aartsengel Michaël ‘de face’
(enkel gebruikt in 1994)*

*Aartsengel Michaël ¼ n.r.
(gebruikt van 1994 t.e.m. 2001)*

* Althans op Belgische munten: in de jaren 1872-76 sloeg de Munt van Brussel zilverstukken voor Roemenië, en deze dragen alle als muntteken het hoofdje van de aartsengel Michaël; blijkbaar was het reeds in 1868 de bedoeling geweest om dit zelfde teken aan te brengen op koperen pasmunten die Brussel sloeg voor Italië, maar dat is daarbij beperkt gebleven tot de uiterst zeldzame proefstukken (de gewone circulatiemunten van deze buitenlandse bestelling dragen geen muntteken dat verwijst naar Brussel).

Voor de stukken met Nederlandse legende zijn er zelfs drie varianten gekend:

Aartsengel Michaël 'de face'
(enkel gebruikt in 1994)

*Grotere aartsengel Michaël
'de face', diep ingeslagen*
(enkel gebruikt in 1994)

Aartsengel Michaël ¼ n.r.
(gebruikt van 1995
t.e.m. 2001)

Voor zover we konden nagaan, werd de middelste variante voor de eerste keer gepubliceerd in de lijst van de EGMP-veiling van 26/1/2013 (lot 419), vandaar dat de meeste verzamelaars er wel al eens van gehoord hebben. Deze variante werd daar terecht een zeldzaamheidsgraad $\mathcal{R}^1$ toegekend, want ze is inderdaad veel minder courant dan de zwak geslagen variante.

Maar ons verhaal is hiermee nog niet compleet, want we moeten vaststellen dat het muntteken met de aartsengel Michaël *'de face'* enkel in 1994 werd gebruikt, zowel voor de stukken met Franse als met Nederlandse legende, en dat er reeds in de loop van dat jaar werd overgegaan naar het type *'¼ naar rechts'*, maar dan enkel voor de stukken met Franse legende: van de stukken met Nederlandse legende en jaartal 1994 zijn er immers geen gekend met het muntteken van het type *'¼ naar rechts'*. Waarom de Koninklijke Munt *überhaupt* van type muntteken is veranderd in 1994 voor de stukken met Franse legende, en in 1995 voor die met Nederlandse legende, blijft trouwens een open vraag. Overigens weten we niet met zekerheid of er toch geen stukken van het type *'¼ naar rechts'* met jaartal 1994 en Nederlandse legende bestaan: misschien zijn ze tot nu toe enkel onopgemerkt gebleven, of heeft een verzamelaar die er toch een zou bezitten zich nog niet de moeite getroost om dat kenbaar te maken aan zijn collega-verzamelaars, of zijn ze simpelweg uiterst zeldzaam en om die reden nog niet gevonden; de zoektocht blijft dus open!

Vandaar bij deze een warme oproep aan alle verzamelaars van Belgische munten (en trouwens niet alleen van de hier behandelde 1 frank-stukken): bekijk ze grondig, zelfs al gaat het om zeer courante stukken, en meld eventuele vondsten van nog ongekende varianten aan de auteur (zie *bovenvermeld email-adres*), liefst vergezeld van een scherpe foto of scan. Het zoeken naar *c.q.* vinden van varianten (of ook misslagen) kan onze hobby alleen maar boeiender maken.